

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NR. 1
JANUAR
1964

I Israel aftjener alle unge kvinder deres værnepligt gennem 24 måneders tjenestetid. Sværhedsgraden af deres træning adskiller sig ikke fra de mandliges.

Kammeraternes Hjælpefond

*er de raske
kammeraters
hilsen
til de syge*

▼
Mærkaterne
fra Kammeraternes
Hjælpefond
kan fås gennem
kontoret,
St. Kannikestræde 10, K
Giro 780

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været boddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Ejderkasernen, Rendsborg, Vesttyskland.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund, Ordrup 5075.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. T.AGA 328.

Den øvrige bestyrelse:

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtassevej 6, Hellerup.

Seminarirektor, cand. mag.
Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorfs-
lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8,
Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade
20, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Side-
allé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.
Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV. Taga 328. (træffes bedst 17,30-18,30)

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup
Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD

	Side
Den bedste bog efterlyses	3
Et folk i våben	4
Hos politikommissæren	7
Årsmøde i »F.V.«	9
Gravene kortlagt	10
Gestapofangerne	11
Bøger	13
Dagbogsblade	13

Den bedste bog efterlyses

Skriv den bedste bog om de fem okkupationsår og tjen 10.000 kr. i præmie samt almindeligt forfatterhonorar.

Sådan lyder nytårsmeddelelsen fra vort største og førende bogforlag i Danmark, og man må håbe, at mange allerede er igang med arbejdet, for hvem vil ikke gerne skrive den bedste bog, og der er nok ingen, der har noget imod, at der med æren følger klingende mønt.

I indbydelsen til konkurrencen hedder det, at den bog, der rigtig kan fortælle børn og unge om de fem år, trods mange tilløb endnu ikke er skrevet. Forlaget savner denne bog, og det er en god ting, at en virksomhed, der jo må leve på forretningsbasis, efterlyser ting, der har med den gode genre at gøre.

Når man skal skrive en bog, holde en tale eller et foredrag, betyder det vældig meget, at man ved, hvem man skriver eller taler til. Det er derfor fornuftigt, at man sætter sig som mål, at bogen skal henvende sig til elever, der deltager i undervisningen i 8. - 9. - 10. skoleår. Det betyder jo store børn, der i skolestuen betragtes og behandles som børn, for det har de nu engang bedst af, men det er dog børn i en aldersklasse, som ude i foreningslivet med tilhørende baller betragtes og behandles som herrer og damer.

Man er tilfreds, bare man får det rigtige manuskript, man stiler altså ikke mod, at det absolut skal være en skolemand eller en faghistoriker, der skulle skrive den, for selv om bogens sigte er skolestuen, kan den skrives af mange andre end skolefolk. Måske kunne der komme det helt

rigtige ud af det, hvis en historiker, en skolemand og en forfatter ville udgøre et arbejdstreklover, for skal bogen have nogen chance for rigtig at gøre sig gældende, skal den faktisk være et produkt af det smukt, letlæselige modersmål, det teknisk fagligt rigtige og i sit anlæg svare til de krav, som pædagogen ud fra erfaringer i skolestuen må stille til en lærebog med et videre sigte.

Alene ordforrådet spiller en stor rolle, for skolestuen ligesom kræver, at de tekster, der arbejdes med, har en sværhedsgrad, der er naturlig for det tænkte alderstrin. Hermed være ikke slået noget slag for det baby-sprog, som enkelte pop-blade i øjeblikket høster laurbær på at dyrke, men skulle man nævne noget retningssigende, kunne det gøres ved at antyde, at den ene vejgrøft er leksikonsprogets fortættede form, mens den anden vejgrøft kan findes i ugebladsnovellerne.

I indbydelsen beder man forfattere tænke på billeder, og det er klogt, for det er jo rigtigt, som det gamle kinesiske ordsprog siger, at et godt billede er mere værd end 1000 ord.

Der er skrevet mange bøger om okkupationsårene, gode og mindre gode. Kunne denne konkurrence lokke den helt rigtige bog frem, vil vi alle hilse det med glæde. Måske kan honoraret lokke, selv om det synes ringe i forhold til det, det for tiden løbende værk siges at have indbragt sin forfatter, men det var vel heller ingen skade til, om også andet end præmien lokkede.

Vi ønsker forlaget og de skriveferme held og lykke med arbejdet.

F—k.

ET FOLK I VÅBEN - OG EN BY I VÆKST

Af JOHANNES FOSMARK

(egne fotografier)

Israel er i disse dage forsidestof, for krigstrommerne røres af alle arabiske nabostater.

Man vil ikke se landets ørkenstrækninger forvandlet til frugtbare marker og lunde og dermed afgive plads til 2 millioner flere jøder.

Men for Israel er det ikke uventede reaktioner. Overalt i landet er soldater på øvelse. Vi så det allerede i de første tidlige morgentimer, da vi steg ud af DC-7C-planet i Lydda lufthavn.

Vi så ingen fæstninger, men yderst moderne militær, der gav indtryk af at have og kunne beherske alle moderne våben.

Det var veltrænede unge mænd, der var dygtiggjort gennem 30 måneders tjenestetid. De var i lette uniformer, der tog ethvert hensyn til, at her var der meget varmt.

Mange af de unge soldater kommer lige fra immigrantskibene, og

hvis det er nødvendigt lærer man dem at tale og skrive hebræisk. For os lød det pudsigt, at de også fik kurser i bibelkundskab, Israels historie, geografi og matematik. Man går grundigt til værks og lærer de unge soldater endog at spise korrekt, at børste tænder og at omgås andre mennesker.

Af og til var de på udflugt rundt om i landet, for det er en borgerpligt at kende sit eget land. Undervisningen omfatter desuden biologi, astronomi og geologi.

De 30 måneder i trøjen varieres af oplæring i et håndværk eller lignende, så de kan klare sig let i det civile liv bagefter.

Kvindelig soldat på lige fod med manden

Helt nyt var for os, at der også var værnepligt for kvinder. Deres tjenestetid strækker sig dog „kun“

over 24 måneder, men øvelserne er ofte fælles i hårdhed og længde, og de israelske kvinder sætter en ære i at kunne tage tønnen på lige fod med mændene.

Man synes at tage et vist hensyn til kvindernes større sans for påklædning. Enhver, der studerer forsidebilledet, vil nok finde, at den kvindelige soldateruniform er virkelig net.

En effektiv folkevæbning

Under almindelige forhold omfatter hæren ialt 50.000 i aktiv tjeneste, men i løbet af 24 timer kan tallet hæves til 250.000. Hertil kommer, at talrige kibbutzer i grænseområderne altid er i forsvarsberedskab. Der er permanente skyttegrave, og såvel mænd som kvinder er uddannet i våbenbrug.

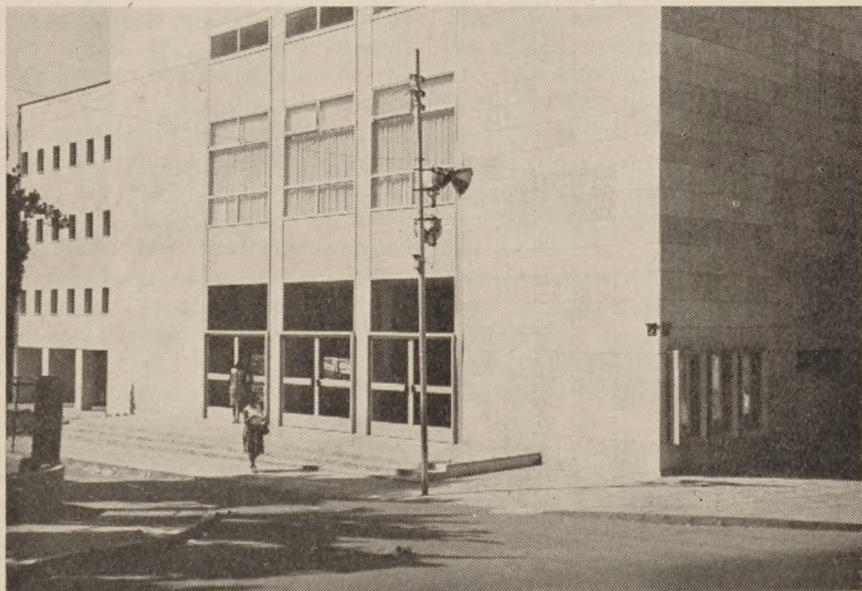
Intet under, at man fra arabisk side betænker sig flere gange på at gå til angreb.

På vej til Jerusalem

Vejen til Jerusalem bærer tydelige præg af kamphandlinger. Vejen til verdensbyen er på begge sider ret tæt belagt med kampvogne, som man blot har ladet ligge „fra dengang“. Måske får man en skønne dag brug for dem igen.

Men man er forudseende, for mens Jerusalem før 1948 kun havde een tilkørselsvej og een vandledning, er der nu 5 veje og 5 vandledninger samt en flyveplads.

Man nærmer sig ikke denne by uden en vis højtids og med store forventninger. Det er den hellige stad for tre store religioner: Kristendom, jødedom og islam. Til denne by er så mange ting knyttet af det, vort folk lærer om i de danske kirkehuse: Her var Jesus i templet som 12-årig, og han belærte sine forældre om, at han her var i sin faders tjeneste. Her tog djævelen ham med op i templet og fristede ham fra dets tinde, her foretog han tempelrensningen, her mødte og underviste han Nicodemus, her helbredte han på sabbaten ved Bethesdadam, her indstiftede han den hellige nadver, her rensede han templet og helbredte mange; men det var også i denne by, han oplevede at blive fængslet, forhørt, tortureret og korsfæstet på Golgatha.

Bag parlamentsbygningen i Jerusalem ligger bygningen, hvori forhørene over Eichmann blev foretaget. De var mange og lange, men deres virkning var også stor i Israel og ude i den store verden.

Sejrens palmer blev dog også tilviftet ham, da disciplene på Sion oplevede det store pinseunder, at den helligånd kom, der gav dem tro og kræfter til at blive verdenserobrere.

I dag må da også Israel dele om byen med staten Jordan.

Israel har den nye by, og her hæver det nye universitet sig enestående smukt. Det er endnu ikke færdigbygget, men 5 store laboratoriebygninger taler et tydeligt sprog om et virksomt arbejdssted for 9.000 elever, deriblandt 500 fra udviklingslandene. Universitetets kostbareste klenodier er dog dødehavsrullerne. Rullerne er over 2.000 år gamle, og der er syv af dem.

Hospital til 30 millioner dollars

Der er naturligvis også sørget for kollegier, men mest imponerende er dog Hadassah-hospitalet, et palads, der har kostet 30 millioner dollars.

Det er bygget i nærheden af universitetet, sådan at samarbejdet om lægeuddannelsen kan foregå bekvemt.

Hospitalet ligger på et højedrag med udsigt til Johannes Døberens fødested. Det har 500 senge og et ambulatorium, der kan tage sig af 250.000 patienter i løbet af et år.

Det er en drøm af planlægning og effektivitet.

Den kunstneriske udsmykning er særlig bemærkelsesværdig ved 12 vældige mosaikrunder, hver især omtrent 25 meter høje.

Højt oppe ligger Theodor Herzls museum, en pompøs park, rejst for zionismens stifter, manden, der oplevede, at jøderne i Østrig lo ad ham, når han redegjorde for sin kongstænke: den ny jødiske stat, men fandt gehør hos jøderne i Polen.

Parlamentet på hovedgaden

På en af hovedgaderne ligger parlamentet — Knesset. Bygningen er ikke fornem, men her er de mange vigtige beslutninger taget i den nye stats 15-årige tilværelse.

Professor Chaim Weizmann blev den nye stats præsident, men skolelæreren Ben Gurion dens statsminister.

Man har et udstrakt parlamentærisk styre. De unge har stemmeret fra det fyldte 18 år, og når en immigrant ankommer, behøver han blot at sige, at han er jøde, hvorefter han er statsborger og har stemmeret.

Man startede med 21 partier og 120 medlemmer af Knesset. Man føler sig bundet til tallet 120, fordi den gamle overlevering fortæller, at Israel i gamle dage blev styret af et råd, synedriet, der talte 120 mand.

Man kan nok synes, at et parlament på 120 er stort for et land på de 2 millioner, men man ser også sådan på det, at det er gavnligt, at et vist antal opnår den demokratiske skoling, der kan opnås i et parlamentsarbejde.

Intet parti har gennem årene opnået det absolutte flertal, hvilket betyder, at det største parti kun kan danne regering i samarbejde med et af de små partier, der derved får en indflydelse, der ikke står i relation til dets lave stemmetal.

Folkeopstand mod erstatningskravet til Vesttyskland

I disse dage oplever Knesset bevægede stunder, men man har før oplevet bevægede dage. Mange husker således endnu det røre, det vakte, da

Ben Gurions regering gik ind for forhandling med Vesttyskland om at opnå erstatninger for tabt jødisk ejendom i Tyskland.

Regeringen ville ikke tillade, at det tyske folk beholdt, hvad det havde taget fra jøderne. Men der rejste sig et mægtigt folkerøre, og folkemøder med optøjer i gaderne fortalte regeringen, at man ikke ønskede forhandlinger med jødefolkets mordere.

Biler blev sat i brand eller væltet, 13 politifolk blev såret og parlamentsbygningen blev angrebet. Det er nok en af grundene til, at den i dag er bevogtet af militæret.

Omsider kom erstatningssagen med Vesttyskland i orden, og 822 millioner dollars blev lagt på bordet af Vesttyskland, for en stor del erlagt i form af skibe, maskiner, jernbanemateriel og råvarer. Men der er israeler, der aldrig tilgav Ben Gurion denne handling, og da tyske jernbanevogne begyndte at rulle, hævnedes de sig ved ikke at benytte dem.

Det kan i denne forbindelse nævnes, at det store kobberværk ved Kong Salomons miner ved Det røde Hav er anlagt for erstatningsbeløb fra Vesttyskland. Værket hjembringer i dag megen fremmed valuta.

En høj cementmur deler Jerusalem i to dele, en israelsk og en jordansk. Konerne viser ikke muren særlig ærbødighed, og pladsen op mod den må tjene som tørreplads efter storvasken.

Oppe på Sion

Terrænet hæver sig ret brat og øverst oppe ligger Sion, og lidt til venstre for selve højen er rejst en kirke over en grotte, hvortil pilgrimme fra store dele af verden sætter hinanden stævne.

Man vil nemlig vide, at det var her jomfru Maria tilbragte sine sidste timer — og døde. Over grotten er rejst en stor, noget prangende kirke — bygget af tyskerne. Fromme munke værner stedet dag og nat.

Ved siden af vises salen, hvor Jesus spiste det sidste måltid med sine disciple — et meget skønt rum, helt i den tids stil.

Fra den øverste top af Sion er der en pragtfuld udsigt ned over det øvrige Jerusalem. Man ser Gethsemane have. Via Dolorosa og Golgatha, men også islam snakker med i form af den kæmpemæssige Omar-moske, bygget over det sted, hvor profeten skal være faret til himmels.

Til højre for os hæver et højt tårn sig med tilhørende bygning. Det er det amerikanske KFUM, der her har rejst et moderne, monumentalt mødehus og hotel. Ikke langt derfra ligger „King David“, hotellet, der på vore besøgsdage flagede med Dannebrog, fordi den danske kirkeminister var gæst der.

På en af hovedgaderne i Jerusalem rejser det amerikanske KFUM's statelige bygning sig med mødesale, tårn og elegante hotelværelser.

Eichmann-forhørene rystede hårdkogte pressefotografer

Bag Knesset finder jeg den bygning, hvori Eichmann blev forhørt. Det er en koncertbygning, der var delvis færdig. Man kunne ikke rigtig skaffe midlerne til den.

Nu blev den færdiggjort, og pladsen bag Knesset blev for en tid det sted, hvortil verdens opmærksomhed rettedes. Her var drama, så selv blaserede pressefolk gang på gang måtte forlade salen for at kaste op udenfor.

Et verdensdrama oprulledes, og det jødiske bevismateriale slog manden på anklagebænken ud gang på gang, så han i vrede sagde: „Det er et forbandet godt udvalg af dokumenter, man fremlægger“.

Men selv om hele verden fulgte forhørene af jødefjenden nummer 1, var der naturligvis endnu større interesse i selve Israel. Processen var også gavnlig for ungdommen, da den hidtil havde stået uforstående overfor den forrige generation, der sådan havde ladet sig føre til slagtebænken som får uden at gøre modstand.

★

Vi kommer forbi Mandelbaum-porten, overgangsstedet til staten Jordan, for mens muren ligesom i Berlin deler byen i to dele, en israelsk og en jordansk, er der visse overgangssteder. Sidst stedet blev om-

talt, var i forbindelse med pavens besøg i Jerusalem fornylig, og det spillede da en stor rolle, om paven skulle gå ind eller ud ad denne port.

Vi træffer en nordmand, der kommer kørende i en FN-bil.

— Det er vel nok et sært sted dette her, siger vi til ham.

— Ja, svarer han, men man vænner sig til det.

★

Det mest kendte overgangssted i Jerusalem mellem israelsk og jordansk område er Mandelbaum-porten. Her er FN-bevogtning for at sikre rolige forhold. Paven måtte ikke drage ind gennem denne port, for så ville araberne opfatte det som godkendelse af staten Israel — så drog han ud denne vej.

Men for jøderne er der dog en ting, der mere end noget andet betager dem, når de er på dette sted, nemlig at her er Kong Davids grav. Kongen over alle konger hviler her. Man samles i kapellet. Inde og uden for læses der i bibelen, og det går ikke stille af, nogle læser højt, andre næsten messer, mens andre igen danser rundt og atter andre fægter med arme og ben. Det sker naturligtvis i hellig ærbødighed altsammen — men på vi nordboere virker nogle af disse fromhedsytringer ejendommeligt.

Hvor tiden står stille

Fra Sion kører vi ned gennem den ortodokse del af Jerusalem. I basargaden sælges der fortrinsvis grene, der skal bruges dels hjemme, dels i synagogerne, og dem er der mange af, idet byen tæller ikke færre end 400 sådanne gudshuse.

Kvarteret, hvor de ortodokse har samlet sig og beserker livet, hedder Mea Sherim. Når der kaldes til bøn i synagogen, er gaderne her tomme, og når der er liv på gaden, sørger gamle, jødiske kvinder for, at europæiske, kvindelige gæster får en belæring om sømmelig påklædning.

Selv om det er meget varmt under vort besøg her, vandrer mændene om kaftanklædte, og selv de store drenge har sorte, stive hatte på, lange dinglende øreløkker og den varme, diplomatlignende jakke.

Her står tiden stille. Her er man ikke spor interesseret i zionisme, kibbutzer, Jesus fra Nazareth eller atombomber. Her har kun een ting interesse, nemlig Moseloven og Talmud.

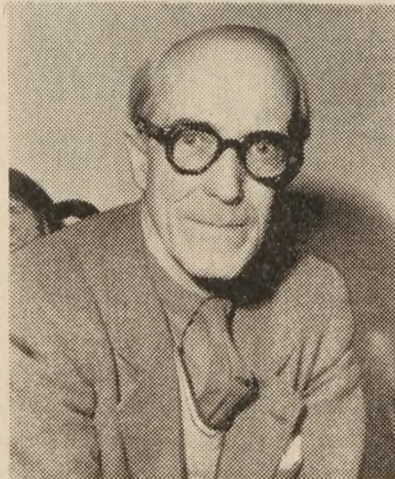
★

Jerusalem er en oplevelse. Den er en sund by, og man forstår, at kong David udvalgte den til sin by i et terræn, der ligger 800 meter over havets overflade.

Byen er blot helt anderledes end en dansk gæst havde forestillet sig den, men det var jo også et besøg for størstedelen i den nye by.

Politikommisæreren blev hønseopdrætter

Besøg hos forhenværende politikommisær og Buchenwald-fange F. A. Simonsen, Skanderborg

Buchenwald-klubben har hædret politikommisær F. A. Simonsen ved at udnævne ham til æresmedlem af foreningen.

Der er smukt ved Skanderborg. En egen stemning af fred og harmoni hviler over byen, der spejler sig i søen. Her tumlede i sin tid Christian den Fjerde sig med sin båd, mens han endnu var ung prins. Skanderborg Slot var engang et af de danske kongers yndlingslotte.

Forloftede sig i Neuengamme

Fra villa „Søhuset“ har man en dejlig udsigt over vandet. Haven strækker sig ned til bredden, og et halvt hundrede meter ude ligger en sivkranset lille ø. Et par svømfugle trækker adstadigt lange kølvandsstriber efter sig hen over den blanke flade. Omgivelserne og stilheden bringer ro til fortravlede nutidsmenneskers sind, ro og tryghed.

Her må være ideelt at hvile ud efter et travlt og ansvarsfuldt livsværk.

— Ja, det er virkelig det ideelle sted at nyde sit otium, indrømmer villaens enlige beboer, politikommisær F. A. Simonsen, der frem til 1951 beklædte posten som souschef for ordenspolitiet i Aarhus.

Ikke alene var det et opslidende og ansvarsfuldt job, navnlig i årene under besættelsen, da det danske politi havde særligt vanskelige kår at arbejde under, men politikommisær Simonsen måtte dele skæbne med de mange af hans kolleger, som i september 1944 deporteredes sydpå.

— Den udflugt blev årsag til, at jeg allerede måtte trække mig tilbage fra tjenesten i 1951, fortæller politikommisæreren. Under de dages ophold vi havde i Neuengamme, før turen fortsatte til Buchenwald, forloftede jeg mig på en jernbaneskinne, jeg skulle bære sammen med nogle polske fangekammerater. Det resulterede i maveblødninger, der naturligvis først blev behandlet efter hjemkomsten!

Min lykkelige jul

Ganske naturligt valgte kollegerne Simonsen til deres tillidsmand, og navnlig i Buchenwald var det ikke lidt, politikommisæreren kunne udrette for sine kammerater. For denne indsats og for de tjenester, han ydede efter hjemkomsten, har kammeraterne kvitteret ved at udnævne politikommisær Simonsen til æresmedlem af Buchenwald-Klubben.

De første år efter at politikommissæren havde taget sin afsked, levede og åndede han for sine præmiehøns. Nu er hønsegården blevet ridebane.

— En af mine gode venner fra Buchenwald, Joseph Seitz, sendte mig efter befrielsen en skildring fra lejren, skrevet i april 1945, siger politikommissæren og henter et bundt maskinskrevne ark frem fra en skuffe. Han skildrer forholdene dernede bedre, end jeg kunne gøre det, og navnlig beretter han om den sidste tid og om lejrens befrielse!

Politikommissæren var travlt optaget i sin store hobbykælder, da jeg kom. Overalt hænger der værktøj i fineste orden. I et hjørne får jeg øje på et dejligt sæt fiskegrej.

— Ja, det fiskegrej er vist udmærket, siger Simonsen med et lille smil. Og jeg tager da også på fisketur engang imellem sammen med min søn og min svigersøn, læge Leth Sørensen her fra Skanderborg, men ham kender du jo fra Neuengamme. Jeg har blot ikke nogen fiskelykke. Den eneste gang, jeg har fået fangst her i søen, var vist en dag, jeg tabte en kasseret fiskestang i vandet nede ved bådebroen. Jeg fik den ikke taget op med det samme, men da jeg senere hentede den ind, var der sandelig bid!

— Jeg kom hjem med en syge-transport netop lillejuleaften 1944, fortæller Simonsen, da vi sidder overfor hinanden ved en kop kaffe. Det var den lykkeligste juleaften i hele mit liv. Men allerede samme aften måtte jeg gå under jorden, og efter helligdagene kom jeg på hospitalet. Fire operationer måtte der til og flere hospitalsophold, men helbredet ville ikke makke ret, så i 1951 måtte jeg indstille mig på en pensionists tilværelse.

Det blev tillige den mærkeligste jul, jeg har oplevet. Jeg kunne ikke begribe, hvorfor min familie insisterede på, at jeg ikke måtte sove hjemme, og var så ivrige efter at koste rundt med mig, så jeg ikke var samme sted ret længe ad gangen. Først senere fik jeg at vide, at der netop juleaftensdag var kommet et af de mystiske og makabre kort med en advarsel og en trussel, at nok var jeg kommet hjem, men jeg skulle ikke føle mig tryk af den grund. Der blev bagefter foretaget en grundig undersøgelse, men afsenderen af disse kort blev aldrig fundet.

Fik avlscenter

Jeg byggede så villaen her, der hører en meget stor have til. Jeg har således 40 frugttræer, som jeg passer og beskærer selv. Så har jeg en sejlbad og tager ture på søen, når det falder mig ind. Huset deroppe på bakken er hestestald. Da jeg kom her, indrettede jeg hønseri der og fik avlscenter for Anconas!

En mængde præmier vidner om de smukke resultater, der blev nået, før det viste sig, at politikommissæren ikke kunne tåle det stov, hønsene uundgåeligt hvirvler op.

— Det var min svigersøn, der fandt ud af det, og så måtte hønseriet lægges på hylden; der blev påny indrettet hestestald og ridebane, og vi anskaffede os en ridehest, på hvilken jeg har foretaget dejlige ture, og så har jeg haft den glæde at kunne lære mine børnebørn at ride, fortsætter Simonsen. Min store hobby er ellers træsløjd. Siden jeg for tolv år siden kom her til Skanderborg, har jeg været fast deltager i aftenskolens sløjdkursus. Jeg skal vise dig nogle af de ting, jeg har lavet i tidens løb!

En rundgang i villaen overbeviser snart een om, at politikommissær Simonsen i hvert fald ikke har tid til at kede sig. Praktiske indretninger og smukke møbler af egen forarbejdning vidner om mange timer tilbragt i hobbykælderen. Også malkunsten dyrker politikommissæren lejlighedsvis og med held.

Hils dem

— Een ting kniber det med at tage sig sammen til, smiler politikommissær Simonsen til afsked, og det er at holde forbindelsen vedlige med gamle venner og fangekammerater, men det er vist ikke noget særtilfælde. Bring dem en hilsen fra mig gennem „Pigtråd“!

Det være hermed gjort. Mange vil sikkert glæde sig over på denne måde at få et livstegn fra deres gamle ven, fangekammerat og politikommissær.

OLUF RIKHOF.

Frihedskampens Veteraner

*Årsmøde, hvor formanden,
direktør Erik Nyegård, be-
budede sin afgang i 1965.*

Søndag den 19. januar holdt „Frihedskampens Veteraner“ årsmøde med en deltagelse på 150 fra hele landet, dog flest fra københavnsområdet.

Til dirigent valgtes skoleinspektør Johs. Fosmark.

Formanden, direktør Erik Nyegård, dvælede i sin beretning især ved verdenskongressen for WVF i maj 1963 i København. Gæsterne kom fra 51 forskellige lande, og der var faldet utallige lovord om det teknisk fine arrangement og over den venlige, næsten hjertelige måde, hvorpå gæsterne havde mødt Danmark.

Man var glade og stolte over den interesse, kongehuset havde vist stævnet og over statsministerens gæstfrihed på Christiansborg.

Der havde for første gang i WVF's historie fundet en afrustningskonference sted.

FV havde budt 400 norske blårusere velkommen i Ryvangen, og formanden var i Studenterforeningen blevet udnævnt til æres-blårusser.

Ved et stævne i Vestberlin havde redaktør Mogens Kofod-Hansen repræsenteret FV.

Bladet FV var udkommet 2 gange i det forløbne år, men der var nu truffet en ordning, der sikrer, at bladet kan udkomme 6 gange i 1964.

Hans Christensen, København, fandt Ostedmindesmærket koldt og øde, og så gerne en slags beplantning.

Formanden svarede hertil, at han fandt det rigtigt, at der var barsk og øde, for det svarede til de handlinger, der her skulle mindes.

Pastor Lænkholm opfordrede medlemmerne til at lægge blomster i Osted, når man passerede.

Der blev i den efterfølgende forhandling talt både for og imod en vis beplantning, men da der var overvejende stemning for nogen beplantning, lovede præsidiet at arbejde videre for at føre denne sag ud i livet.

Der blev også givet udtryk for taknemmelighed overfor Osted-folkene, der hvert år den 9. august samles ved stenen og ærer mindet om en af okkupationsårenes rystende begivenheder.

Formanden benyttede lejligheden til at redegøre for FV's arbejde med at registrere alle grave i hele landet over faldne i årene 1940—45.

Kontingentforhøjelse

Kassereren, oberst P. A. F. Norup, fremlagde det reviderede regnskab, der godkendtes. Restanternes antal var gået ned.

Formanden meddelte, at han ville fratræde næste år. Udvidelser af hans virksomhed lagde helt beslag på ham. Der faldt meget hjertelige udtalelser for at formå formanden til at fortsætte.

Man ønskede at have midler til rådighed til en lønnet sekretær, og derfor forhøjedes kontingentet fra 10 til 20 kr. om året. Grupper skal også for fremtiden betale 20 kr., og hver gruppe har derefter 1 stemme.

Der blev givet bestyrelsen bemyndigelse til at fritage invalider for kontingent.

Fru Sonning havde skænket 1000 kr. til arbejdet. Formanden oplyste, at præsidiet straks havde bestemt, at beløbet skulle anvendes til arbejdet med registrering af gravene fra okkupationsårene.

Generalforsamlingen bragte fru Sonning en tak.

En dansker gæst en uge ved Det røde Hav

Redaktør Kofod-Hansen redegjorde for rejserne til Israel og oplyste, at en hotelejer i Elath ved Det røde Hav, som udtryk for sin taknemmelighed overfor oktoberdagene 1943, hvert år ville give en dansker fuld pension en uge.

Lektor Jørgen H. Barfod fortalte om arbejdet med at bringe oplysning

til skolerne om frihedskampen, og bad medlemmerne stille sig til rådighed som talere.

Formanden anbefalede arbejdet og flere medlemmer meldte sig straks.

På forslag af oberst Gyth blev der skabt muligheder for at oprette faderskaber, så en rask betaler kontingent for en invalid. Den, der modtager hjælpen, får ikke at vide, hvorfra den kommer og den, der yder den, får ikke at vide, hvem der modtager.

Fra uktør Roussel, Nationalmuseet, havde FV fået en opfordring til at lade sig repræsentere ved et møde, der har det formål at lave en vis planlægning af mindedagene for 9. april i 25-året 1965.

Redaktør Næs Hendriksen fandt, at Frihedsfonden godt kunne støtte FV's arbejde mere.

Stævnet var håret af en god, kammeratlig stemning.

PROFESSOR

Overlæge, dr. med. Jørn Hess Thaysen, tidligere Neuengamme, har modtaget officiel udnævnelse som professor og dermed efterfølger af professor Eggert Møller.

EN TAK PÅ EN 100 ÅRS DAG

Ved indgangen til det nye år kunne firmaet Esmann-Plumrose markere sit 100 års jubilæum.

Det skete bl. a. ved udsendelsen af et stateligt værk under titlen: „Fra drittel til dåse“.

Navnet Plumrose vil i taknemmelighed huskes af mange deporterede danskere og nordmænd.

Noget af det mest værdifulde i de Røde Kors pakker, der kom fra Danmark, var dåser med svinekød i egen saft. Lige netop det tilskud til den fattige lejrkost, der skulle til for at holde liv i dem, der måtte slæbe sig gennem en hverdag langt borte fra hjemlandet.

Det har givetvis for det jubilerende firma været forbundet med stort besvær at skaffe de store mængder råvarer, der skulle til, og kravene steg jo i takt med antallet af deporterede. Plumrose-navnet blev et højt skattet navn.

Gravene fra okkupa-tions-årene kortlægges

1150 ikke-danske soldater fandt deres sidste hvilested i Danmarks jord

Indenfor „Frihedskampens Vetera-ner“ har en arbejdsgruppe med direk-tør Sverre Seehusen i spidsen gen-nem nogen tid arbejdet med registre-ring af grave, der har forbindelse med okkupa-tionsårene.

Arbejdet har været baseret på føl-gende to kildegrupper: Oplysninger indhentet ved politiets foranstaltning og Frihedsfondens dødskartotek. Det fremtidige arbejde tænkes yderligere baseret på følgende kildegrupper: Dansk kirketjenestes kartotek over allierede flyvere og soldater begravet her i landet. Oplysninger fra erstat-ningsrådet, socialministeriet. Køben-havns begravelsesvæsenes arkiver. Op-lysninger fra kirkegårdsmyndighe-derne samt oplysninger fra private.

Med hensyn til Dansk kirketjene-stes kartotek, der sorterer under kir-keministeriet, så er det ikke lykkedes at få adgang til dette.

Memorial registret omfatter navne-på 990 britiske soldater, der er begravet her i landet, og man har en liste over amerikanske soldater, der er begravet her i Danmark. Me-morial register er nu bestilt i Her Majestys Stationary Office i Eng-land. Da der øjensynligt består en aftale om vedligeholdelse af de engel-ske grave, muligt også de amerikanske, er spørgsmålet først og frem-mest at få fremskaffet de nødven-dige personalia. Igennem de nævnte lister vil vi sikkert kunne dække det væsentlige, da det vil være uoverkom-meligt at fremskaffe personalia i det omfang, dette sker for danske stats-borgeres vedkommende.

Da materialet her således står til rådighed, har man foreløbigt stand-set indsamlingen af oplysninger om allierede statsborgere ad andre ka-naler. Materialet omfatter 990 engel-ske og 141 amerikanske statsborgere og nogle få franske og russiske, ialt ca. 1150 personer.

★ Vanskeligt at få adgang til arkivmateriale

Under henvisning til korrespondan-ce med Hæstrup og telefonisk sam-tale med socialministeriet er det godt-gjort, at det har voldt vanskelighed at få adgang til erstatningsrådets sa-ger som repræsentant for en privat organisation. Ved imidlertid at søge tilladelse som privat forsker igennem rigsarkivet er det nu lykkedes at få adgang til dette materiale.

Kontorchef Erik Rafn ved Køben-havns begravelsesvæsen har ydet ud-valget omfattende støtte og stillet si-ne medarbejdere og begravelsesvæ-se-nets arkiver til disposition i det om-fang, det har været muligt.

Fra kirkegårdene er der stillet mange oplysninger til rådighed, kom-munale myndigheder og offentlige og private institutioner har i forbindelse med mindesmærker, i visse tilfælde også for personers vedkommende, vist stor samarbejdsvilje og tilstillet udvalget præcise og udmærkede op-lysninger.

★ Vægtige kilder fra private

På grundlag af adresser fra fri-hedsfondens og kirkegårdene har man i stort omfang kunnet åbne den mægtige kilde, som oplysninger fra private er. Henvendelser har i en del tilfælde ført til indsendelse af læn-gere beretninger, som Frihedsmuseet har vist sig interesseret i at afskri-ve, eventuelt erhverve, ligesom en del avismateriale og arkivalier er blevet resultatet. Frihedsmuseet har påtaget sig at mikrofotografere dette ma-teriale.

Denne kilde, som kun kan udnyttes igennem et stort anlagt registre-ringsarbejde, har der vist sig mulig-hed for at udtømme, idet man igen-nem samtale med Frihedsmuseets inspektør, magister Ruge har erfa-ret, at Frihedsmuseet i samarbejde

med hr. Tønnesen fra det Kongelige Bibliotek har gjort forberedelser til et sådant arbejde. Indtil videre har man talt om et samarbejde herom.

★ Spejderne yder hjælp

Ved at skrive til en række forske-re, der arbejder med støtte fra Fri-hedsfondens, er det lykkedes mig at etablere et samarbejde med lektor Jørgen Barfod, der arbejder med KZ-fanger, og adjunkt Tortzen, der arbejder med de danske sømænd. Begge kontakter lover godt.

Stillet over for vanskeligheder ved at fotografere grave og mindesmær-ker over hele landet er udvalget gået i samarbejde med det gule spejder-korps, der ser ud til at kunne klare denne opgave for os i løbet af som-meren.

★ Kortlægning er sket på Fyn

Man har af grosserer Busck-Ras-mussen, Odense, lånt et kartotek, der omfatter alle ofre for frihedskampen på Fyn. Dette kartotek anlagdes i forbindelse med Frølund monumentet.

Alt i alt er kildegrundlaget blevet udvidet kraftigt, således at man står betydeligt bedre rustet nu end for et halvt år siden til at gennemføre de opgaver, som udvalget har påta-get sig. Dette gælder såvel genealo-giske som historiske og sociologiske aspekter.

★ 3089 kartotekskort er skrevet

Man har, siden arbejdet tog sin begyndelse, skrevet ca. 3089 karto-tekskort over personer, mindesmær-ker og kirkegårde, afsendt ca. 1046 breve (benyttet hertil sammenlagt 366,30 kr. i porto), modtaget og re-gistreret 71 samlede rapporter fra politimestrene, 1213 enkeltrapporter om personer og mindesmærker, ca. 257 breve og skrivelser, 25 fotogra-fier, 19 småskrifter og bøger, diverse avisartikler tillige med et antal be-retninger.

Der er brugt 1021 timers arbejde på opgaven, udarbejdet adskillige kort og lister og opretholdt kontakt med et betydeligt antal enkeltperso-ner og institutioner. Materialet om-

fatter for nærværende ca. 1 hylde-meter arkivalier og fire store arkivkasser.

★ Udgifterne er relativt små

Ifølge regnskabsbogen balancerer regnskabet ved årsskiftet med et underskud på kr. 965,89. — De samlede udgifter er ialt siden arbejdets begyndelse kr. 16.182,51.

Der er anvendt materialer for et samlet beløb af kr. 2.774,40
Porto 366,30
Transport 47,30
Lønudgift 12.994,51

★ 1000 grave ønskes fredet

Danske af diverse kategorier, allierede (memorial register og lister over amerikanske flyvere) og sømænd udgør ialt ca. 3382 personer.

Man har endnu ikke systematisk registreret tilfældigt dræbte og omkomne i hjemlige farvande.

I samtale med direktør Svenn Seehusen er ca. 1000 personer blevet fastsat som størrelsesorden for her i landet begravede, der vil komme ind under en eventuel fredningsaktion (heri ikke medtaget tilfældigt dræbte og omkomne i hjemlige farvande).

En revision viser, at 166 med ukendt gravsted kan være begravet her i landet. Med forbehold for senere tilkomne vil det sikkert være realistisk at fastsætte størrelsesordenen noget højere, måske omkring 1200.

Man regner med snart at kunne aflevere et kartotek over kirkegårde, hvor ofre for frihedskampen ligger begravet, til brug for kirkeministeriet. Kartoteket er forsynet med de relevante oplysninger om gravstederne.

★ Det videre arbejde omfatter fotografering og kontrol af materialet

Man ønsker først og fremmest at opnå en vis form for kontrol med de indvundne resultater igennem konference med lektor Jørgen Barfod og adjunkt Tortzen, ligesom en konsultation af trykt materiale (bøger m.m.) vil kunne give en vis sikkerhed.

På samme måde vil adgangen til erstatningsrådets sager kunne yde hjælp i denne henseende, selvom formålet her først og fremmest bliver at supplere det allerede eksisterende.

Dernæst vil man planlægge operation MM (fotografering af mindesmærker m.m. i samarbejde med spejderkorpserne).

Herefter vil man koncentrere sig om at uddybe det eksisterende materiale igennem en fuldstændig gennemgang af kartoteket under udnyttelse af de foran skitserede kildegrupper.

Efter at der således er øvet kontrol på materialet, og dette er blevet uddybet, vil spørgsmålet, om man skal inddrage de to grupper tilfældigt dræbte og omkomne i hjemlige farvande, eller føre de første grupper til endelig udgivelsesform, melde sig.

Det daglige arbejde forstås af cand. mag. Ib Damgaard Petersen, Rungsted.

Gestapofangerne

Torsdag den 13. april afholder Sjællandsafdelingen en fastelavns-hyggeaften, hvor der bliver lejlighed for børn og evt. kvinder til at slå katten af tønden. Iøvrigt vil der blive forskellige hyggearrangementer evt. med spil og overraskelser.

Generalforsamling i Sjællandsafdelingen afholdes mandag d. 16. marts i Admiral Gjeddes Gård.

Landsstævnet 1964.

Gestapofangerne afholder hvert år sit landsstævne i samarbejde med vore norske kammerater. I år vil det tilmed blive afholdt i Oslo den 17. og 18. maj. Alle medlemmer er velkomne, men af hensyn til pladsreservation på Oslobåden og på hotellerne i Oslo bedes man helst omgående skrive eller ringe til: A. Mikkelson, Holmbladsgade 99, København S., eller telefon ASta 583. Særlig påkrævet er det dels, fordi stævnet afholdes på Norges nationaldag og dels, fordi det er i pinsedagene.

ISRAELS KAMP I DAG

Torsdag den 14. januar samledes man til Israel-aften i filmlokalet på Bispebjerg skole.

Formanden, lektor Jørgen H. Barfod, bød velkommen. Det var rart, at så mange havde fundet vej til mødeaftenen, og det var opmuntrende at se en hel del nye ansigter.

Skoleinspektør Johs. Fosmark talte derefter ret kort om Israels kamp i dag og viste derefter 150 farvefotos af egne optagelser fra studierejsen i oktober.

Der var ret stor spørgelyst efter det hyggelige kaffebord, som spejderne arrangerede.

Tale i Mindelunden juleaften 1963

Juleaften samledes en stor flok i Mindelunden. Lektor Jørgen H. Barfod, formand for foreningen Gestapofangerne, talte og sagde:

Det er altid en særegen følelse, der griber os, når vi står samlede her ved gravene med de tændte lys både i lunden for KZ-fangerne og her ved mindesmærket. Mange af os kendte sikkert een eller flere af dem, der ligger her, hvadenten det var en kammerat eller slægtning.

De ofrede deres liv for Danmarks frihed. Vi andre var så heldige at overleve, men derfor er det vel også naturligt, at vi føler en vis forpligtelse overfor dem.

Vi kan sætte dem det bedste minde, de sikkert kunne tænke sig. Ikke alene dette i sten, som vi står ved her, eller det at vi kommer her een eller måske to gange om året. Nej, det bedste minde er et levende minde, et minde, der peger ind i fremtiden, og som henvender sig til ungdommen i dag.

Chr. Ulrik Hansen skrev i et af sine sidste breve fra fængslet: „Vi har alle valgt at kæmpe her med livet som indsats for det, vi ved er

frihed, sandhed og ret. Vi kan som unge danske være stolte af, at vi har ret til at få lov til at dø for vort land og det, der er os dyrt og helligt her på jorden. Derfor skal mit sidste personlige ønske til jer være dette, at om I engang imellem mindes mig, at I da vil mindes mig i glade stunder, når I tømmer jert glade bøger, når I fortæller jer lille søn om Holger Danske, når aftenklokkerne ringer solen ned i sin blodrøde grav om høsten.“

Julen er for os kristne en af de glade stunder, hvor vi mindes vore faldne kammerater, men det andet må vi også huske.

Vi må huske at fortælle ungdommen i dag om den tid, da det var farligt at kæmpe for frihed, sandhed og ret. Det skal ikke være helteskildringer, men nøgtern tale, der giver forståelse af kampens kår. Vi skal heller ikke med de ord, vi vil bruge, så had.

Tværtimod skal vi vise, hvordan det går, når man ikke forstår hinanden, når ordvekslingerne erstattes af våben. Skal vi opflamme ungdommen til noget, skal det være til tolerance og forståelse. De unge skal lære at forstå anderledes tænkende, men samtidig vende front imod enhver, der vil friheden til livs. Det er også svært at skelne, men vi må vise djævelens forskellige forklædninger, som vi kender dem.

Her ligger en vældig opgave for os alle, og en opgave alle vi, der oplevede de onde år på nært hold, har en særlig pligt til at sætte de unge ind i. *Det er jer kammerater overalt i vort land, som er de eneste, der kan gøre det fuldt og helt.*

Det er historie, men ikke historie baseret på støvede arkivalier, men på selve livet, og det er livet, der skal skildres.

Ingen anden periode i vort 20. århundredes historie er så inspirerende for den fortsatte fredelige kamp for frihed, sandhed og ret både i nutiden og i fremtiden. Vore minder, som vi hvert år kan genopleve dem her i Mindelunden, må være os en stadig spore. Det er minder, der ikke bare er fortid, men minder, der

har bud til hverdagen og peger fremad.

Julen, da enhver vel kan få tid til en smule selvransagelse, kan måske medvirke til, at vi forstår den tale, som de unge, både i urnerne på KZ-fangernes plads og her foran, hvert år må rette til os.

Chr. U. Hansen sluttede sit sidste brev, før han blev henrettet, med ordene: „Men I, der skal vandre ind i landet — det nye Danmark — bøj knæ i solopgangen og bed til Ham, som er i himlene, at Han vil velsigne denne lille plet på jorden, at Han vil velsigne korsets tegn i blodets flammelin.“

Skolerne

I lighed med sidste år vil landsforeningen tilbyde modstandsfolk som foredragsholdere til skolerne den 29. august. Du synes måske, at det er i lovlig god tid at meddele dette, men denne gang vil vi søge at forfølge succes'en og sprede vor virksomhed over så meget af landet, som det er muligt. Derfor vil vi allerede nu gerne i forbindelse med modstandsfolk i alle egne af landet, der kunne tænke sig at medvirke her.

Vi appellerer derfor til alle om at være imødekommende overfor vore henvendelser eller selv vise interesse ved at skrive til os med tilsagn om hjælp. Jeg skal love, og jeg kan roligt gøre det efter vore erfaringer sidste gang, at det vil blive en oplevelse for foredragsholderen. Ungdommen er i dag meget interesseret i at høre om besættelsestiden.

Hjælp

Til hele dette arbejde vil Gestapofangerne imidlertid have al hjælp behov, og ikke mindst i form af nye medlemmer. Dels kan disse ved deres kontingent støtte arbejdet økonomisk, og dels håber jeg, at nogle af dem også vil hjælpe aktivt i arbejdet. Når vi skal henvende os til hele landet, kræver det penge til porto og en masse dupliserede skrivelser foruden rammeforedrag.

Som sidst nævnt, vil det være af den største værdi, om vi både får tilslutning fra gamle fanger enkeltvis og fra fangeklubber el. lign.,

hvadenten de vil tilmelde sig foreningen, eller de vil hjælpe os i arbejdet på anden måde. Jeg vil bede jer om at tage spørgsmålet op på jeres førstkommende generalforsamling.

Tidligere fanger, der ønsker optagelse som medlem i Gestapofangerne, skal blot skrive: navn, stilling, fødselsdato og adresse samt angive hvor og hvornår de har været interneret af Gestapo. For KZ-fangers vedkommende om muligt også fange-nummer. Send det snarest til Jørgen H. Barfod, Ved Fortunen 10 A, Lyngby. Opsæt ikke til i morgen, hvad du kan gøre i dag.

JØRGEN H. BARFOD.

UNGDOMSSKOLERNES FÆLLESAFTENER

De fem år behandlet igennem to fællesaftener

De tre ungdomsskoler i Sæby-Gers-høj, Lyllinge-Lyndby og Rye-Sonnerup kommuner holder hveranden uge en fællesaften i Kirke Hyllinge ungdomsskole, hvor omkring 100 elever følger erhvervs- og samfundsbetonet undervisning. Gennem to aftener har eleverne gennemgået den anden verdenskrig.

Den første aften så de den store tonefilm „De fem år“ med autentiske optagelser og et par kortfilm om tyskernes invasion i Holland, Belgien, Danmark og Norge samt fik baggrunden trukket op for begivenhederne.

Den anden aften var om begivenhederne lige før og efter den 5. maj 1945. Kaptajn F. O. Nielsen, Holbæk, fortalte her om modstandsbevægelsen, og gennem et to timers langt foredrag ledsaget af lysbilleder holdt han de unge i ånde og gav dem et glimrende indtryk af forholdene. Tilhørerne hørte om og så billeder fra modstandsbevægelsens opbygning og opgaver og om sejrsparaden i London. Endvidere hørte de om Soltau, Belsen, Frihedsmuseet, Ryvangen og Mindelunden, og så billeder derfra.

Lærer H. Poulsen, Lyndby, takkede for den gode aften, der var lagt således tilrette, at tilhørerne fik en virkelig forståelse af forholdene.

BØGER

BESÆTTELSESÅRENE SET MED BARNEØJNE

Jens Eisenhardt: De lyse mørke år. 168 s. 24,75 kr. Schönbergske forlag.

Et godt og interessant forsøg på både at se et bevæget tidsrum i vort folks historie — besættelsestidens onde år — gennem et barns øjne og på at finde ind til et barns reaktioner overfor det overvældigt uforståelige og ind til dets replikker.

Selv om det kan være svært for os at afgøre, om det virkelig er oplevet, som det gengives — og det kan måske også være ligegyldigt, — må det siges, at skildringen er fyldt med replikker og små handlingsforløb, der er truffet lige på kornet, taget ud af et barns hverdag og føjet sammen af små skitser, der samler sig til en helstøbt roman, spændende og naturligt.

Der kan nok være små tilløb til litterære unoder, som: „Løber, løber til søn med den, tung i lommen, kold mod læret, løber, standser, løber med den i hånden, hængende nedad, trækkende nedad, trækkende hånden mod jorden. Standser. Jorden, tågen, vandet, hvide våde pletter, tågen mellem stammer, nøgne skibe, og smeltende sneperler på grannes knipper. Løber, ser den sort i hånden, svulmende i hånden, ny i hånden, sort, svulmende, ny ja, farlig ihånden, rejssende sig, pegende fremad, pegende opad, stående i hånden, sort, stående, ny ja. Standser, tænker. —“

Men bogen bæres frem af kunstnerisk kraft; der er liv over den, „de lyse mørke år“ — lyse som de fleste af barneårenes dage, mørke som bekymrede voksnes år kan slide sig hen.

Bogen er frodig, som barnesindet gerne skulle være, og skildrer ofte strålende barnets indtryk af de voksnes mærkværdige verden, bl. a. står billedet af moderen, der tegnes med ganske få og små replikker, og hendes forståelse af børnenes leven lyslevende for os.

Med glæde må vi vente os mere fra Jens Eisenhardts hånd.

JOHANNES FELDVOSS.

Erling Bjøl: Atomvåbnene og fremtiden. Det danske Forlag og Det udenrigspolitiske selskab. 1963. 166 sider.

Studiekredse, der giver sig i lag med udenrigspolitik, kommer ikke uden om Erling Bjøls afhandling.

Studiekredslederen da slet ikke. Mange af Bjøls synspunkter vil ægge til modsigelse, f. eks. hans bedømmelse af modstandsbevægelsens betydning. Eller hvad med følgende svada: „Tyskere som Bernstofferne og Struense lagde grundlaget for den velfærdsstat, vi ynder at anse for et typisk nordisk fænomen. Faren for en for-tyskning af Danmark ville måske blive større i et Europa, hvori det 18. århs. kosmopolitiske og føderalistiske tanker blev virkeliggjort, end i en tid, hvori det dansk-tyske forhold var præget af sprogsstrid og grænsekamp. — Med Holbergs kraftige håndsrækning fra Norge sejrede det danske sprog, da det var hårdest truet . . .“

Hvad de militær-politiske konklusioner angår, vil man have den fordel, at Bjøls synspunkter vil blive så livligt debatteret i dagspressen, at man ikke behøver at sætte sin lid til egen formåen og egne spådomme. (Der skal nok være en del militærfolk, der rejser børster!) Danske udenrigspolitiske synspunkter er her sat i ramme (men ikke i glas!) fra Monrad til Frode Jakobsen og Christmas Møller. Rammen er de storpolitiske synspunkter, som vi kender eller burde kende fra dagspressen.

JØRGEN HAMRE.

De illegale, to sabotører fortæller, udg. af Jens Lillelund. (Hasselbalch, 273 s., kr. 24,50).

Igen en modstandsbog. Uvilkårligt spørger man sig selv, om det nu ikke er nok. Det rigtige svar er vel, at så længe ordentlige modstandsbøger kan sælges, må der være et behov. At trangen til oplysning om de fem år og den illegale indsats i de år er til stede i hvert fald hos ungdommen, kan den, der færdes blandt unge, bevidne.

Men nu bogen. Opfyldes de betingelser om soberhed og objektivitet, man med rette kan og bør stille? At Jens Lillelunds navn er en vigtig garant og betryggelse, bør ikke være garanti nok, og anmelderen gik da også med største skepsis i gang med bogen — og blev grebet af den. De to fortællere (medlemmer af Holger Danske) er anonyme, hvilket i denne forbindelse er betryggende: Der kan altså ikke være tale om lyst til at stille sig i bengalsk belysning. Uden falsk romantik beretter den jævnt og

tilforladeligt om hverdagen, om aktioner, der lykkes, men også om fiaskoer på grund af forkerte dispositioner — den bringer altså ikke strålende „soldaterforeningshistorier“ om egen fortræffelighed. Nøgternt fortæller den om det ofte ensformige daglige liv, en sabotør også måtte friste, og gribende fortæller den, hvordan det føltes, når ikke alle slap godt fra en aktion. Enhver, der blot har lugtet til modstandsbevægelsen, forstår skildringen af den angst, der greb dybt ned i sindet, når en benzindrevet bil ved nattetid standsede nede på gaden. Bogen kan oplyse en eftertid om, hvor primitivt, men samtidig effektivt, de illegale måtte indrette sig i butikkers baglokaler, hvordan ganske almindelige mennesker i små butikker (i sandhed dagliglivets helte) klarede Gestapo-besøg og afværgede katastrofer.

Værdifuldest er måske de mange citater af officielle bekendtgørelser og uddrag af den bundne presses meddelelser. De viser, at modstandsbevægelsen virkelig var illegal i ordets rigtige betydning, nemlig et oprør mod de danske myndigheder, der, utvivlsomt i bedste mening for de flestes vedkommende, var på nipet til at føre Danmark i afgrunden. Det er sund oplysning for ungdommen, og sund genopfriskning for de ældre.

ERIK SONNE.

Dagbogsblade

19/11

LIVSVARIG STRAF FOR JØDE-MORD

BONN. To tidligere SS- og Gestapofolk er i dag ved nævningedomstolen i Hannover blevet idømt henholdsvis livsvarigt og ti års tugthus for krigsforbrydelser.

Den 52-årige tidligere kriminalkommissær i den polske by Lodz, Günther Fuchs, blev idømt livsvarigt tugthus for mord på ni jøder, forsøg på mord i tre tilfælde og meddelagtighed i mord i 15.000 tilfælde. Fuchs havde haft som opgave at sørge for den „endelige løsning på jødespørgsmålet“ i Lodz-området, og han havde lydigt og tjenstvilligt fulgt ordren. Størstedelen af jøderne i ghettoen i Lodz blev sendt til udryddelseslejren Kulmhof.

Gemte sig efter krigen.

Efter krigen gemte Fuchs sig under falsk navn i Hannover, hvor han fik an-

GRUE & CO.
AKTIESELSKAB
TUBORGVEJ 50-52
KØBENHAVN - HELLERUP

BAGERNES FAGFORENING
ABOULEVARD 30 KBH. N.
C. 3897

FJEDERFABRIKEN
K. HAGENS
DR. OLGASVEJ 23
KØBENHAVN F.

CARL B. CHRISTIANSEN & CO.
Landlystvej 38
Tlf. 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir -
Slibebånd og sliberondel-
ler til alle formål.

B. ANDERSEN & LASSEN
GAS - VAND - VARME
JÆGERSBORG. 38-40 - KBH. N.
TAGA 7052 - 9230

KORNHANDEL ^{A/S}
Aktieselskab
ST. STRANDSTRÆDE 14
KØBENHAVN K.

BANDAGIST
HJORTH LORENTZEN
NØRREVOLDGADE 80
KØBENHAVN K.

KARL POVLSSEN
BOGTRYK
SVANEMOSEGAARDSVEJ 4
TLF. 35 67 88

ved **B. Mørch**
VESTERGADE 65 - KØBENHAVN V.
Værktøjsmaskiner

^{A/S} **DANSK SHELL**
KAMPMANNSGADE 2
KØBENHAVN V.

H. H. ANDERSEN & CO. ^{A/S}
RYSENSTENSGADE 14
KØBENHAVN V.

SKANDINAVISK DYBTRYK SERVICE ^{A/S}
VED AMAGERBANEN 18 - KØBENHAVN S.

HAVNEARBEJDERNES FÆLLESFORBUND
KORSGADE 49
KØBENHAVN

INGENIØRHUSETS RESTAURANT
VESTER FARIMAGSGADE 27
KØBENHAVN V.

STØBERI-, SPECIAL- OG MASKINFABRIKARBEJDERNES
FORBUND
PILE ALLE 27 - KØBENHAVN F.

BONDES BOGTRYK - OFFSET
HEJREVEJ 39 - KØBENHAVN NV.
TELEFON ÆGIR 6100 - 9700

REPRODUKTIONSANSTALTEN NOVA
VESTERPORT - KØBENHAVN V.

JOHANNES FOG
TRÆLAST - BYGNINGSARTIKLER
KGS. LYNGBY

sættelse i flygtningeministeriet. Ved et tilfælde blev han en dag på gaden i Hannover genkendt af en jøde, som havde levet i ghettoen i Lodz. Fuchs blev anholdt og stillet for retten.

Meddelagtig i mord på 22.000.

Fuchs' medskyldige, den 61-årige tidligere gestapoleder i Lodz, SS-Sturmbannführer Otto Bradfisch, idømtes ti års tugthus for meddelagtighed i mord på 22.000 jøder. I 1961 var Bradfisch ved en nævningedomstol i München ligeledes blevet idømt ti års tugthus for mord på 15.000 jøder andetsteds. Ved sammenlægning af de to straffe kom retten i Hannover til følgende resultat: 13 års tugthus til Otto Bradfisch.

1/12

TILTALE MOD GESTAPO-FOLK

BONN. Statsadvokaten i Bonn har rejst tiltale mod tidligere Gestapo-folk, der kort før Hitler-rigetssammenbrud i 1945 skal have likvideret mindst 11 udenlandske arbejdere i Euskirchen i nærheden af Bonn.

Hovedmanden er den 52-årige tidligere Gestapo-majors Arthur Henneke fra Mannheim. Lige som de ni andre tiltalte er Henneke på fri fod.

Kriminalpolitiet kom på sporet af forbrydelserne, da nogle legende børn i en grusgrav ved Euskirchen fandt resterne af et lig. Det viste sig, at den døde var blevet dræbt ved et nakkeskud. Kriminalpolitiets undersøgelser afslørede, at Gestapos såkaldte „Einsatzkommando“ i de sidste dage før krigens slutning havde foretaget mindst fire eksekutioner, hvorved 11 personer var blevet henrettet. Arthur Henneke skal have givet ordre til mindst én eksekution.

4/12

HVOR MANGE ER NU „INDE“ ?

KIEL. Igen er en højere politiembedsmand blevet arresteret, sigtet for forbrydelser mod menneskeligheden under krigen. Det drejer sig om den 50-årige kriminal-hovedkommissær Werner Meyer, Kiel, der efter ordre fra amsretten i Kiel er blevet taget i forvaring.

Sigtelsen mod Werner Meyer går ud på, at han som leder af en sikkerheds-enhed har deltaget i grusomheder mod jøderne i Rusland omkring år 1943. Werner Meyer havde dengang rang af SS-„Obersturmführer“. At han har været i stand til at gøre hurtig karriere under naziregimet fremgår deraf, at han først i 1939 var indtrådt i polititjenesten som almindelig betjent.

Siden 1955 har Werner Meyer været ansat på landskriminalkontoret under indenrigsministeriet i Kiel. Samtidig med den rigsministeriet indledt disciplinærsag mod ham.

Det begyndte med Krause fra Flensborg —

„Flensborg Avis“ har hos indenrigsministeriet i Kiel søgt opklaret, hvor mange

højerestående politiembedsmænd der for tiden er arresteret eller suspenderet på grund af mod dem rejste beskyldninger for „forbrydelser mod menneskeligheden“. Ministeriet lod meddele, at man er ved at udarbejde en oversigt herover, og at man ikke på stående fod kunne nævne det konkrete tal!

Som bekendt begyndte en „arrestationsbølge“ inden for landet Slesvig-Holstens kriminalpoliti med den opsigtsvækkende anholdelse af det flensborgske kriminalpolitets leder Waldemar Krause den 1. september i år. Mod Krause var blevet udstedt arrestordre af domstolen i Dortmund i forbindelse med seks andre anholdelser af politiembedsmænd. Det er „Centralen for opklaring af naziforbrydelser i Ludwigsburg, der står bag.

10/12

SS-SAG I KARLSRUHE

PINNEBERG. Ved nævningetinget i Karlsruhe indlededes i går retssagen mod den 48-årige husforvalter Reinhold Brunnert fra Langelohle i Pinneberg amt og den 57-årige juridiske medarbejder, dr. Hans Schumacher, Wuppetal. De sigtes for medhjælp til mord i 480 tilfælde, begået under den nazistiske jøde-likvidation i Rusland.

Begge har gjort tjeneste som højtstående SS-officerer i Kiew. Om Brunnert hedder det i anklagen, at han i ét tilfælde skal have ledet eksekutionen af en snes jøder. Brunnert og Schumacher har begge stået for en tysk domstol før, nemlig i 1962 for nævningetinget i Karlsruhe. De idømmes hver fire års tugthus. Anklagemyndigheden indankede dommen med det resultat, at den blev ophævet og sagen beordret behandlet endnu en gang.

21/12

JEG GJORDE KUN MIN PLIGT

Sagde en af KZ-lejrens „chef-slagtere“

FRANKFURT. — Jeg gjorde kun min pligt, min soldaterpligt, således som man havde lært mig det, erklærede den 56-årige hovedanklagede, fhv. KZ-lejradjutant Wilhelm Boger i Vesttysklands hidtil største retsopgør med krigsforbrydere, da processen i går indlededes i en interimistisk retssal i Frankfurts rådhus.

I alt 21 tidligere tyske soldater, politi-folk og fangevogtere blev ført frem og stillet til ansvar for masse-mord og medvirken ved masseford i den nazistiske udryddelses-lejr i Auschwitz i det sydlige Polen, hvor mellem tre og fire millioner mennesker mistede livet. Størstedelen af de dræbte var jøder.

Ved det indledende retsmøde i går skulle alle 21 anklagede fortælle deres levnedsløb, og ligesom Wilhelm Boger benyttede de fleste lejligheden til at fralægge sig ansvaret for masse-mordene, der ifølge det 700 sider lange anklageskrift

er blevet begået ved drab med gas, hængning, skydning, udsultning og mishandling.

Som hovedanklaget blev Boger fremstillet først. Han forklarede, at han havde været adjutant for lejrkommandant Richard Bär, der døde i varetægtsarrest i sommer.

— Jeg var specialist i sager vedrørende flugt og flugtforsøg. Da jeg arbejdede i Auschwitz, var flugtprocenten den laveste i lejrens historie, forklarede han roligt og nøgternt.

Boger blev taget til fange efter krigen og af amerikanske tropper sendt til Polen for at blive stillet for retten som krigsforbryder. Han undslap under en transport, men blev atter pågrebet i 1958.

Derefter måtte hans medanklagede, hvoraf statsadvokaten har udpeget Boger og fem andre som „chef-slagtere“, fortælle de tre juridiske og seks læge-dommere deres levnedsløb. De fleste påberåbte sig, at de hellere ville have arbejdet andre steder end i Auschwitz, men at det ikke havde været muligt.

Da alle havde afgivet en kort forklaring, blev retsmødet udsat til den 30. december. Processen, som i går overværedes af 200 journalister fra hele verden og 10 tyske og udenlandske fjernsynsgrupper, ventes at ville vare til hen på sommeren 1964.

21/12

FRU HEYDRICH ER USKYLDIG

LYBÆK. Der er ikke noget grundlag for de tjekiske modstandskæmperes påstande om, at fru Lina Heydrich skulle have ophidset til de grusomme nazistiske repressalier, da hendes mand, Reinhard Heydrich, blev myrdet i maj 1942 af to tjekiske sabotører, erklærede Lybæks offentlige anklager i aftes, da han sluttede en undersøgelse af påstandene.

Heydrich var før krigen chef for Tysklands hemmelige politi Gestapo og blev i 1941 af Hitler udnævnt til rigsforstander i Bøhmen og Mæhren med strenge ordrer til at knuse den tjekiske modstandsbevægelse. Da Heydrich var blevet skudt, udslettede nazisterne som hævn bl. a. landsbyen Lidice i Tjekoslovakiet og dræbte alle dens mandlige indbyggere.

Fru Heydrich driver i dag en restaurant på Femern. Beskyldningerne mod hende fremsattes i foråret af et par tidligere tjekiske modstandskæmpere, hvorefter statsadvokaturen i Lybæk straks indledede en undersøgelse.

31/12

NEDGRAVET KARTOTEK AFSLØREDE GESTAPO-CHEFEN

KIEL. Fra München foreligger nu nærmere enkeltheder om, hvorledes det lykkedes at finde frem til den tidligere Gestapo-chef i Kiel, Fritz Schmidt: — Schmidt blev arresteret af bajriske kriminalbetjente på grundlag af en arrestordre fra overstatsadvokaturen i Kiel. På-

<p>MALERFIRMAET   JOHAN N. SCHRØDER   GRIFFENFELDSGADE 13   CENTRAL 974</p>
<p>BOGTRYKKERIET   ANTIKVA A/S   MARIELUNDSVEJ 49   HERLEV</p>
<p>JOHN RASMUSSENS   BOGHANDEL   STEGE</p>
<p>TOMMERUP   BOGTRYKKERI   STEGE</p>
<p>CHR. KANSTRUP   DERES TØJEKSPERT   STEGE</p>
<p>SØNDERBY BRYGGERI   MØNS MOSTERI</p>
<p>RASMUSSEN KERT   GULDSMED   STEGE</p>
<p>A. HOUMANN   ISENKRAM & UDSTYR   STEGE</p>
<p>O. NIELSEN & DEHN A/S   STUBBEKØBING</p>
<p>TEATERBYGNINGEN   KØGE</p>
<p>SPAREKASSEN FOR STORE HEDDINGE OG OMEGN</p>

<p>HAMMERS RESTAURANT   LUFTHAVNEN - KASTRUP</p>
<p>LILLE SKENSVED & OMEGNS FODERSTOFFORENING</p>
<p>HARBOES BRYGGERI ^{A/S}   SKÆLSKØR</p>
<p>MØENS DISCONTOBANK   AKTIESELSKAB</p>
<p>LANDBOSPAREKASSEN FOR MØN</p>
<p>STUBBEKØBING-BOGØ SPAREKASSE</p>
<p>A/S SYDSJÆLLANDS JERN FORRETNING   NÆSTVED</p>
<p>C. V. CLAUSEN   LANDBRUGSMASKINER   TELF. PRÆSTØ 380</p>
<p>SKOTØJS-MAGASINET   OLUF HANSEN   STORE-HEDDINGE - TELF. 169</p>

I Frankfurt indledtes den 20. december den hidtil største tyske proces om krigsforbrydelser. Her ses en del af de 21 anklagede i Auschwitz-processen. Ved siden af hver anklaget sidder en retsbetjent.

gribelsen kom som et lyn fra en klar himmel for den 55-årige „Fritz Schütte“, der under dette navn har opholdt sig i München siden krigens slutning. Han arbejdede som medhjælper i en sagførerpraksis og erklærede ved arrestationen, at han havde følt sig fuldkommen sikker efter så mange års forløb.

Den tidligere Gestapo-chef blev fundet ved et tilfælde. Under gravning i det tidligere Gestapo-hovedkvarters have i Kiel stødte man for kort tid siden på et kartotek, der var gemt i jorden. Et af kortene indeholdt en henvisning til, at Fritz Schmidt havde ændret sit navn og var taget til München. Derefter varede det ikke længe, før man havde opsporet ham.

Fritz Schmidt sidder foreløbig i arresten i Stadelheim. Han sigtes for mord på fanger i koncentrationslejren ved Kiel, heriblandt også kvinder og børn. Hvornår retssagen mod ham kan indledes, er endnu ikke bekendt.

7/1

WÜRZBURG-LÆGEN UDGIVER EN BOG

WÜRZBURG. Nervalægen Elmar Herterich, der efterhånden føler jorden brænde under sig i Bajern, fordi han har af-

sløret en lang række embedsmænd som tidligere nazi-funktionærer, føjede i dag et nyt navn til sin lange liste, inden han om kort tid flytter til Sverige.

Den ny tilføjelse var den tidligere SS-Sturmabführer Hanz Latza, som Hertelich beskylder for mord og mordforsøg på ti norske modstandsfolk som formand for en SS-standret i Norge den 27. januar 1943.

Herterich agter at afrunde sin årelange fejde med de bajerske justitsmyndigheder med en bog på 80 sider om „Nazi-justitsen i Würzburg“. Den får titlen „Sie werden weiter marschieren“. Hans bog skal indeholde en lang række kompromitterende dokumenter.

7/1

HITLER SKULLE LIKVIDERES VED SMOLENSK

NEW YORK. Et interview med forbundsdagspræsident dr. Gerstenmaier og Axel von dem Bussche-Streithorst blev i søndags udsendt af det amerikanske TV-selskab CBS. Udsendelsen var den første i en serie med titlen „Attentatforsøg mod Hitler“. Begge var medlemmer af den såkaldte „Kreisau-kreds“, der stod bag attentatet mod Hitler den 20. juli 1944. Von

dem Bussche-Streithorst oplyste, at han selv var udset til at likvidere „føreren“ i nærheden af Smolensk med en bombe i begyndelsen af 1944, men at han umiddelbart før blev såret ved fronten og derfor ikke kunne gennemføre sit forhavende.

10/1

MODTOG INGEN KLAGER

FRANKFURT. Skeptiske dommere ved krigsforbryderprocessen i Frankfurt hørte i går Auschwitz-kommandantens næstkommanderende, Robert Mulka, påstå, at han aldrig havde været inden for dødslejrens pigtrådshegn og næsten ikke havde nogen anelse om, hvad der foregik i den berygtede lejr, hvor 3—4 millioner mennesker blev aflivet i gaskamre.

Mulka, en af de 22 anklagede lejrfunctionærer, synes såret og stødt, da retspræsident Hofmeyer udsurgte ham om den ufattelige grusomhed i Auschwitz:

— Det lyder måske utroligt, men jeg kom aldrig ind i selve lejren, sagde Mulka.

— Mener De virkelig det? Interesserer De Dem aldrig for, hvordan disse mennesker levede?

— Jeg modtog aldrig nogen klager, svarede den gamle Gestapo-officer.

H. C. OLSEN
JYDSK ULDVARE
HOLBÆK

MILO SKO
v/ V. RINGIUS - PRÆSTØ

REVISOR
HANS LARSEN
VESTERGADE
IKAST - TELF. 450

G. VAADDE NIELSEN
TRIKOTAGEFABRIK
IKAST

SVEND E. NIELSEN
TRIKOTAGEFABRIK
NYGADE 8 - IKAST

KNUD NIELSEN
BLOMSTERFORRETNINGEN REX
IKAST - TELF. 51042

FREDERIKSBERGGADES
SMEDEFORRETNING
SILKEBORG

RENSERIET TØJPRESSEN
NØRREGADE 2 - VARDE
TELF. 20682

LINDHOLST & CO. A/S
AALBORGGADE 40 - AARHUS N.

CITY BASAREN
H. C. ØSTERGAARD
NÆSTVED

HANS JENSENS EFTF.
TRICOTAGEFABRIK
IKAST - (071) * 51522

TEKSTILARBEJDERNES FAGFORENING
IKAST

WILLIAM LARSEN
MØBELFORRETNING OG MASKINSNEDKERI
IKAST - TELF. 156

HAMMERUM HERREDS SPARE- OG LAANEKASSE
IKAST AFDELING

G. FALBE-HANSEN $\frac{1}{8}$
RANDERS

SILKEBORG HUSHOLDNINGSSKOLE

SYDJYDSK LANDMANDSBANK
RIBE

DE FORENEDE ISVÆRKER A/S
ESBJERG

ESBJERG TOVVÆRKSFABRIK $\frac{1}{8}$

SPAREKASSEN
FOR
KJØGE OG OMEGN

„Beskyttelseslejr til genopdragelse“

Den 68-årige Mulka var den første, der blev afhørt. Han selv er sigtet for som assisterende lejrchef at have haft ansvaret for, at gaskamrene fungerede med fabriksmæssig præcision og var i stand til at dræbe indtil 6.000 mennesker om dagen.

Ved siden af Robert Mulka på anklagebænken sidder 21 andre tidligere medlemmer af koncentrationslejrens vagtmandskab. Ligesom Mulka anklages de for mord og meddelagtighed i mord på mindst 2,5 million mennesker.

Mulka forklarede, at han ikke engang vidste, Auschwitz blev kaldt en udryddelseslejr. Han anede, at mennesker blev dræbt i lejren, men vidste ikke, hvad han dengang havde fået at vide, 100 fanger var blevet dræbt med giftige indsprøjtninger.

Hoffmeyer slog ud med hænderne: De påstår altså, at De var uvidende om disse ting til trods for, at De var kommandantens højre hånd?

— Jeg var skam ikke højre hånd, svarede den anklagede. Jeg troede, at Auschwitz var en beskyttelseslejr, hvor statens fjender blev sendt til opdragelse.

14/1

„JEG BLEV SYG AF AL DEN BRUTALITET“

FRANKFURT AM MAIN. To af de 22 anklagede i Auschwitz processen blev afhørt i dag, den nu 47-årige ingeniør Klaus Dylewski og den 42-årige Pery Borad.

Begge anklages for delagtighed i drabet på mange af de næsten fire millioner jøder og sovjetiske krigsfanger, der under krigen forsvandt i den berygtede udryddelseslejrs gaskamre og på eksekutionspladsen med den sorte mur.

„Jeg har set mange blive dræbt med nakkeskud,“ sagde den anklagede Dylewski. „På hver eneste eksekutionsdag blev der skudt 10. De blev skudt ganske tæt på. Ved den sorte mur. Jeg var vagtpost. Men jeg har aldrig været med til at skyde selv . . .“

Dylewski sagde, at han var blevet syg af den brutalitet, der beherskede lejren, da han blev forsat til tjeneste i Auschwitz. Han var sergent i SS.

Han fortalte retten, at de fanger, der skulle henrettes, blev tvunget til at klæde sig af i toiletrumme. Nøgne måtte de gå hen til muren og vente på døden.

Retten spurgte ham, om han fandt henrettelserne „lovlige“.

„Jeg var ung,“ sagde han, „jeg mente at vide, at mange tyske flyvere blev mishandlet i Sovjetunionen. Jeg havde ingen fornemmelse af retfærdighed eller uretfærdighed . . .“

Pery Borad sagde, at han tilhørte den politiske afdeling, og „derfor hørte jeg kun rygter om gaskamrene . . .“

Han anklages for at have været med til at vælge fanger ud til tilintetgørelse. Han benægter, men siger, at han „ofte har talt med fanger.“

Han fremkom med en malende illustration af lejrens størrelse ved at sige, at der på travle dage kom 60 til 70 godstog med fanger.

16/1

HVAD VIL HEYDE FORTÆLLE?

Den hessiske justitsminister dr. Lauritz Lauritzen oplyste i går officielt, at processen mod lederen af Hitlers euthanasi-program, professor dr. Werner Heyde, i Flensborg kendt som „dr. Sawade“, vil blive indledt den 18. februar. Samtidig med prof. Heyde vil to medanklagede stå for retten; det er tidl. overregeringsråd dr. Hans Hefelmann, München, og Fr. Tillmann. Prof. Heyde sigtes for at have medvirket ved mordet på over 100.000 sindssyge og fanger fra koncentrationslejre.

En fjerde anklaget, dr. Bernhard Bohne, har gjort sig usynlig. Han var foreløbig blevet sat på fri fod, medens forundersøgelsen fandt sted, og benyttede lejligheden til at forsvinde til udlandet. Som bekendt har også prof. Heyde foretaget et flugtforsøg, og det er blevet sagt temmeligt tydeligt bl. a. i det tyske fjernsyn, at prof. Heyde åbenbart råder over forbindelser, som ikke burde findes mellem en arrestant og omverdenen.

Euthanasi-processen bliver ved siden af den nu løbende Auschwitz-proces en af de største, efterkrigstiden har set i Vesttyskland. Der er mange uklare forhold, som skal gøres til genstand for belysning, og det er derfor ganske forståeligt, at nævningetinget i Limburg, der skal behandle den uhyggelige sag, foreløbig har afsat et halvt år hertil.

Lærestole ville tømmes —

Uden tvivl findes der indflydelsesrige kredse og personer, som imødeser afhøringen af de tre tiltalte og de indkaldte næsten 300 vidner i skrækblandet spænding. Ganske vist har prof. Heyde erklæret, at han ikke vil prisgive navne på de tyske videnskabsmænd og læger i psykiaternes rækker, som gik ham til hånde under gennemførelsen af Hitlers forbrøderiske program til likvidering af „de nyttige spisere“; men man kan jo aldrig vide, om der ikke alligevel slipper den ene eller den anden inkriminerende oplysning ud. Man har sagt, at prof. Heyde skal have antydning af flere universitetslærestoles pludselige rømning, hvis han sagde, hvad han vidste.

Endelig er der specielt for Flensborg den mulighed, at prof. Heyde siger noget om, hvorledes det lykkedes ham at opbygge en lukrativ virksomhed som psykiatrisk sagkyndig ved domstole i Flensborg og Slesvig. Som bekendt kastedes der under det parlamentariske undersøgelsesudvalgs arbejde en del lys over dette beskæmmende forhold, hvori de højeste justitspersoner var indviklet. Men helt klart blev det ikke!

17/1

FØRSTE TILSTÆLSE I AUSCHWITZ-SAGEN

Mere mandigt at bruge kugler end gas, erklærede yngste af de tiltalte bødler

FRANKFURT. Den yngste af de sigtede Gestapo-bødler fra Auschwitz tilstod i dag som den første af de 22 anklagede ved retten i Frankfurt at have dræbt fanger i udryddelseslejren og tilføjede, at han foretrak kugler for gas.

— Det var uværdigt og fejgt at dræbe fangerne ved gas, sagde den 42-årige Hans Stark — den yngste af de 22 mænd, der er sigtet for at have deltaget i mordene på mellem 2,5 og 4 millioner fanger i den nazistiske udryddelseslejr Auschwitz.

Indtil Stark i dag afgav vidnesbyrd, havde ingen af de sigtede indrømmet at have skudt, gasset eller blot mishandlet fangerne i den lejr, de var sat til at administrere og bevogte.

Men Stark, der for tyve år siden gik under navnet „Babyfjæs“ blandt gestapovagterne i Auschwitz, fortalte i dag med jævne ord, hvorledes han var blevet Auschwitz-bøddel, før han havde opnået stemmeret.

— Det var ved den „sorte mur“ i barak 11. En håndfuld fanger var ved at blive skudt. Den politiske lejrchef, gestapomanden Maximilian Grabner overværede selv processen. Da de fleste fanger var blevet dræbt ved nakkeskud, sagde Grabner til mig: — Vars'go, nu vil Stark fortsætte, — også så rakte han mig den varme pistol, forklarede Stark.

En dommer spurgte Stark, hvor mange han havde skudt.

Med nervøse håndbevægelser, men med rolig stemme svarede Stark, at det kunne han ikke huske, men at det sandsynligvis havde drejet sig om fire eller fem stykker.

Efter anklageskriftet er Stark sigtet for at have skudt mindst 40 mænd, kvinder og børn.

18/1

MORD PÅ 1.550 JØDER?

KIEL. Tidligere SS-„Obersturmbannführer“ Hans Graalfs fra Neumünster vil den 17. februar stå for nævningetinget i Kiel, tiltalt for mord på 1.550 jøder.

Den 48-årige, der indtil sin arrestation var købmand i Neumünster, er anklaget for i tiden fra juli til oktober 1941 at have været medlem af „indsatskommandoer“ i flere russiske byer, således i Bialystok, Baranowitschi, Minsk og Mogilev. Anklagens materiale er stillet til rådighed af centralkontoret i Ludwigsburg for opklaring af nazistiske forbrødelser. Nævningetinget i Kiel har afsat 12 dage for behandling af sagen, der i mangt og meget minder om det flensborgske nævningetings sag mod købmand Martin Fellenz fra Slesvig.

Hans Graalfs hævder, at han kun har udført visse ordrer, og at man ikke kan gøre ham ansvarlig for, hvad der skete i Rusland under krigen. Til at begynde

med havde han åbenbart held til at gøre indtryk på retsmyndighederne, idet det lykkedes ham at blive løsladt mod en kaution på 50.000 mark. Statsadvokaturen i Kiel protesterede herimod, og 1. juledag 1963 blev Graalfs arresteret igen.

18/1

HULKENDE SS-FØRER OM AUSCHWITZ-LEJREN

BONN. Den 57-årige tidligere SS-Hauptsturmbannführer Franz Hofmann, der afsoner en livsvarig tugthusstraf for krigsforbrydelser, og som var en af de fremtrædende SS-folk i koncentrationslejren Auschwitz, brød i dag sammen i gråd under afhøringen i den store massemordproces i Frankfurt.

— Jeg har gjort meget for at hjælpe fangerne i Auschwitz, sagde den tidligere SS-officer med hulkende stemme. Jeg indrettede en legeplads for børnene i Birkenau-lejren. Flere gange har jeg frelst fanger fra gaskamre ved at henregne dem til de arbejdsduelige, selv om de på grund af deres sundhedstilstand ikke var i stand til at arbejde.

Ved ankomsten til Auschwitz blev alle fanger sorteret, gamle mennesker, syge og børn blev sendt i gaskamrene, medens resten blev sat til tvangsarbejde.

Franz Hofmann anklages blandt andet for at have været med til at sortere disse fanger.

Kun ro og orden

— Jeg havde kun til opgave at sørge for ro og orden, sagde Hofmann i dag i retten. Det gik ikke altid helt roligt af, når familierne blev skilt, derfor var det nødvendigt, at jeg holdt orden.

Franz Hofmann anklages også for at have truet fangerne i sigøjnerlejren Birkenau til at gøre straffeeksercits. Hofmann nægtede dette. Han havde kun givet ordre til „sport og gymnastikøvelser“. Han nægtede også, at flere fanger var døde af udmattelse under hans kommando.

Brød sammen

Under skildringen af tilstandene i Birkenau brød Hofmann hulkende sammen og beskyldte Auschwitz-lejrens første kommandant Höss og dennes nærmeste medarbejdere for at være ansvarlige for de umenneskelige forhold.

— Da jeg indrettede legepladsen for sigøjnerbørnene i Birkenau, sagde en af mine foresatte til mig: — Hvis De fortsætter på den måde, bliver De aldrig til noget, hulkede den tidligere Hauptsturmbannführer.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Den 1. december 1963 mistede Buchenwald-Klubben et af sine gode medlemmer, pens. overpolitibetjent Christian Dalmark.

Afdøde udmærkede sig under besættelsen ved sin aktive deltagelse i en af politiets specialgrupper og løste adskillige opgaver, indtil han den 3. februar 1945 blev anholdt af gestapo under en våbentransport, hvilket medførte deportation med ophold i Dachau, Neuengamme og Frøslev.

Christian Dalmark blev for ikke så forfærdelig længe siden angrebet af en alvorlig sygdom, og på det sidste, da det stod klart for enhver omkring ham, hvor det bar hen, kunne administrative hospitalsforordninger have forvoldt vor gode kammerat yderligere og unødigt kval, men som så ofte blev et problem af denne art løst ved „Kammeraternes Hjælpefond“s mellemkomst, således at Christian Dalmark i det mindste kunne dø i fred.

På Buchenwald-Klubbens vegne fremsender jeg vor hjerteligste tak til „Kammeraternes Hjælpefond“ i almindelighed og i særdeleshed til fondens kasserer, statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, der var den godhjertede primus motor i denne sag.

S. JULSGAARD LARSEN,
formand.

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen
til de syge.

Mærkaterne fra Kammeraternes
Hjælpefond kan fås gennem kontoret,

St. Kannikestræde 10, K.

Giro 780.

Al belæring udgår fra mennesket selv. De fleste mennesker svækkes og forkrøbles gennem viden, man lærer på en kluntet måde — nej, al ægte lærdom hælder mennesket.

★

Den lille herre er kreperligere end den store. Myggen er ingen ulv, den bider ikke ihjel, men den er plagsommere end ulven.

★

Et godt menneske går alle løs på, som hunde på en syg kat.

★

Verden er for mennesket som en mørk nat, enhver må lyse sig frem.

★

Blide og fromme mennesker indgyder mig frygt. Den voldsomme og heftige kender man straks — ham kan man hytte sig for, men den blide er jeg bange for.

★

Et forgiftet menneske er det belæste, han sætter ideen over menneskene.

★

Læs bøger — der står alt, hvad du behøver, bøger er ingen ildting.

★

En smuk bog, javel — en højtid.

★

Lidt efter lidt kom jeg i bøgernes vold — de blev mig som brændevin for en dranker.

★

Alting må man selv prøve, min dueunge, alt må man se med egne øjne. Ingen belærer dig til gavn uden du selv.

★

Kvindeforstand sidder ikke i hovedet.

★

Om kærlighed handler alle bøger. MAXIM GORKI.

(Citater fra: „Fra min barndom“ og „Mellem fremmede“ ved Karl Rønne).